

در گذشتگان

آیت الله احمدی فقیه

حضرت آیت الله آقای حاج میرزا محمد حسن احمدی یزدی، یکی از علمای حوزه علمیه قم بود.

آن مرحوم، در سال ۱۳۲۹ ش (۱۳۶۹ ق) در یزد، در بیت علم و فضیلت زاده شد. پدرش آیت الله حاج ملا احمد یزدی از شاگردان آیات عظام: آخوند خراسانی، سید محمد کاظم یزدی و میرزا محمد تقی شیرازی، و مادرش صبیبه آقامیر عالم بزرگوار سید حسین صدرالساداتی بوده است. در کودکی، تحصیل علوم دینی را نزد پدر بزرگوارش آغاز کرد و پس از وفات او، تحت تعلیم و تربیت آیات الله ملا غلامرضا یزدی قرار گرفت و سطوح را نزد حضرات آیات: شهید صدوقی، آیت اللهی و شیخ احمد علومى فرا گرفت و سپس به حوزه علمیه قم آمد و سطوح عالیہ را از استادانی مانند: آیت الله سلطانی طباطبایی آموخت و پس از آن به درس خارج آیات عظام: گلپایگانی، اراکی، بهاء الدینی، میرزا هاشم آملی و حاج آقامر ترضی حایری حاضر شد و مبانی علمی و فقهی اش را استوار ساخت و حکمت و فلسفه و تفسیر را هم از محضر حضرات آیات: فکور یزدی و علامه طباطبایی آموخت و در خلال تعطیلات حوزه علمیه قم، با سفر به شهرهای دیگر از مجلس درس علمای بزرگ، چون

آیت الله العظمی میلانی (در مشهد)، آیت الله العظمی میر سید علی بهبهانی و حاج آقا رحیم ارباب (در اصفهان) و آیت الله میرزا ابوالحسن شعرانی (در تهران) بهره مند می شد.

آن مرحوم، علاوه بر تحصیل، سالیان فراوان به تدریس و تألیف و تبلیغ دین پرداخت و پس از پیروزی انقلاب اسلامی، مدتی سمّت امام جمعه بروجرد را پذیرفت و در مدرسه بحر العلوم به تدریس خارج فقه و اصول پرداخت و پس از آن مدتی در دانشگاه امیر کبیر به عنوان نماینده ولی فقیه به تدریس و اقامه جماعت و راهنمایی دانشجویان اشتغال داشت و همزمان در حوزه علمیه قم، به تدریس خارج فقه و اصول و آیات الاحکام و فلسفه و کلام پرداخت و شاگردان فراوانی پرورش داد و این حدود سی سال از عمر شریفش را تشکیل داد.

آن فقید، از گروهی از علمای بزرگ، همانند حضرات آیات: میرزا علی غروی علیاری، سید مرتضی فیروزآبادی، بهاء الدینی، سید کاظم مرعشی و سید مهدی مرعشی اجازه اجتهاد داشت و کتاب های بسیاری را هم به سامان رسانید.

معظم له، بسیار متواضع و ساده زیست، خوش اخلاق و خوش برخورد، بحاث و نقاد بود و علم و دانش و تقوا از زندگی اش نمایان بود. بیش از نیم قرن از زندگی اش را در راه اعتلای اسلام و تشیع سپری ساخت و عاقبت در راه تبلیغ و ترویج دین و مذهب، سر نهاد و به موالیان طاهرینش پیوست.

برخی از آثار ایشان عبارتند از:

الف) آثار چاپی:

۱. توضیح المسائل؛
۲. مناسک حج؛
۳. احکام عبادات؛
۴. حاشیه بر عروة الوثقی (ناتمام)؛
۵. احکام فقهی در قرآن؛

در گذشت فقیه مجاهد آیت الله محمدحسن احمدی فقیه یزدی، موجب تأسف و تأثر فراوان گردید. آن عالم فرزانه عمر خود را در راه خدمت به مکتب متعالی اسلام و دعوت همگان به قرآن کریم و عترت پیامبر گرامی اسلام، صلی الله علیه و آله، صرف نمود و با تلاش خستگی ناپذیر، ضمن تربیت شاگردان فراوان در علوم مختلف اسلامی، آثار گران بهایی را از خود بر جای نهاد. نیز آن مرد مجاهد، همواره در طول مبارزات ملت ایران با رژیم ستم شاهی در کنار حضرت امام خمینی بود و پس از انقلاب نیز یار امام و رهبری و خدمتگذار صادقی برای انقلاب بود.

جامعه مدرسین حوزه علمیه قم، ضمن عرض تسلیت این رحلت جانسوز به عموم ملت ایران و بیت معظم ایشان خاصه اخوان گرامی، علو درجات را برای آن عالم مجاهد و صبر و اجر فراوان را برای بازماندگان ایشان از خداوند متعال خواستار است. امید است که آن عزیز سفر کرده، در این ماه ضیافت الله به ضیافت پندگان صالح پروردگار نایل آید و در جوار پیامبر گرامی اسلام (ص) و امامان معصوم (علیهم السلام) محشور گردد. والسلام علیکم ورحمة الله وبرکاته. جامعه مدرسین حوزه علمیه قم.

آیت الله ملایی

حضرت مستطاب آیت الله حاج شیخ عبدالکریم ملایی تبریزی، یکی از علمای حوزه علمیه قم بود.

فقید سعید در سال ۱۳۴۸ ق (۱۳۰۸ ش)، در تبریز به دنیا آمد و در کودکی، قرائت قرآن و خواندن و نوشتن را نزد پدرش کربلایی عباسعلی فرا گرفت و پس از آن، به تحصیل علوم دینی روی آورد و در مدرسه طالبیه و مدرسه حسن پادشاه نزد حضرات آقایان: میرزا علی گوگانی (حاشیه ملا عبدالله)، میرزا محمود انصاری (سیوطی، جامی و معالم)، میرزا ولی الله اشراقی (مغنی) و شیخ علی اکبر نحوی (مطول)، حاج سید محمد بادکوبه ای (شرح تجرید) زاتوی ادب به زمین زد و ادبیات عرب و فنون ادب را به خوبی آموخت؛ سپس به درس حضرات آیات: سید کاظم شریعتمداری، سیدهادی خسروشاهی، سید مرتضی خسروشاهی و شیخ حسین شب

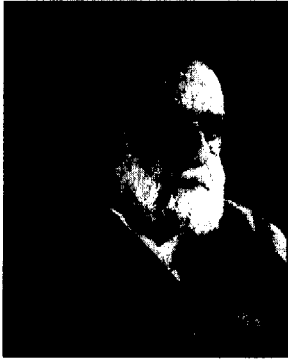
۶. نیت، راه هدایت؛
۷. حدود المطاف فی الواجب من الطواف؛
۸. رساله فی طلوع الفجر فی الیالی المقمرة؛
۹. تفسیر سوره «والشمس»؛
۱۰. سنت جماعت در نماز روز عید غدیر؛
۱۱. زیارت اربعین، آیت ایمان و عرفان؛
۱۲. مقدمه و تعلیق بر: قاعده لاضرر (میرزای نائینی)؛
۱۳. مقدمه و تعلیق بر: استحباب التیاسر (محقق حلی)؛
۱۴. مقدمه و تعلیق بر: سراج العباد (شیخ انصاری)؛
۱۵. مجموعه مقالات (در مجله کیهان اندیشه).

(ب) آثار غیر چاپی:

۱. شرح و تحلیل فقهی قانون اساسی؛
۲. شرح دعای کمیل (آوای عارفان)؛
۳. شرح دعای سمات؛
۴. شرح زیارت وارث؛
۵. شرح اسماء الحسنی؛
۶. کتاب الصوم؛
۷. کتاب الخمس؛
۸. کتاب الزکاة؛
۹. کتاب الارث؛
۱۰. کتاب المضاربه؛
۱۱. کتاب الوصیه؛
۱۲. کتاب الربا؛
۱۳. کتاب الطهاره؛
۱۴. کتاب الصلاة؛
۱۵. حاشیه بر نجات العباد.

سرانجام آن عالم و فقیه بزرگوار، در ماه مبارک رمضان، به قصد برگزاری و احیای شب های قدر در زادگاهش، به سوی شهرستان یزد سفر کرد، اما این آخرین سفر او و حرکت به سوی معبودش بود. وی، در شصت سالگی، در روز یکشنبه هجدهم رمضان ۱۴۳۱ (۷ شهریور ۱۳۸۹ ش) بر اثر تصادف در نزدیک اردستان، چشم از جهان فرو بست و در شب ضربت خوردن امیرالمؤمنین علی (ع)، میهمان قدسیان و کروبیان شد. با اعلام خبر وفاتش، در شهر یزد عزای عمومی اعلام شد و پیکر پاکش پس از تشییع باشکوه، به قم انتقال داده شد و عصر سه شنبه، پس از تشییع شایسته و نماز آیت الله العظمی وحید خراسانی بر آن، در حجره ۲۲ صحن حرم مطهر حضرت فاطمه معصومه به خاک سپرده شد و در سوگ فقدانش پیام های تسلیت متعدد از سوی مراجع عظام تقلید و مقامات کشوری صادر شد.

جامعه مدرسین حوزه علمیه قم در پیام تسلیت خویش، چنین آورد: «بسم الله الرحمن الرحیم. انالله وانا الیه راجعون. خیر

حضرت آیت الله آقای حاج سید محمد نبوی، یکی از مفاخر علمای دزفول و از بزرگان روحانیت خوزستان به شمار بود. فقیه سعید در سال ۱۳۰۹ ش (۱۳۴۹ ق) در دزفول در بیت علم و فقاہت و مرجعیت زاده شد.

پدر بزرگوارش مرجع تقلید خوزستان مرحوم آیت الله العظمی سید اسدالله نبوی (۱۳۱۳-۱۴۰۳ ق) - از نوادگان دختری شیخ انصاری و از شاگردان آیت الله شیخ محمدرضا معزی و آیت الله آقاضیاء عراقی (در نجف) و صاحب «مناہج الحق» و «مناسک حج» و «توضیح المسائل» بوده است (و شرح زندگی آن بزرگوار، مقالتهی جدا می طلبد). معظم له، تحصیلات ابتدایی و دبیرستان را در دزفول گذرانید و به تحصیل علوم دینی روی آورد و ادبیات و بخشی از سطوح را نزد پدر بزرگوارش آموخت؛ سپس در سال ۱۳۷۰ ق رهسپار نجف اشرف شد و بر آیت الله العظمی خوبی وارد شد و حدود شش ماه در بالاخانه منزل ایشان سکونت گزید و نزد آن مرجع بزرگوار به طور خصوصی، شرح لمعه را - کاملاً - فرا گرفت (به نقل از استاد عبدالحسین طالعی) و پس از آن سطوح عالیہ را از حضرات آیات: شیخ محمد تقی ایروانی و شیخ صدر ابادکوبه ای آموخت و به درس خارج فقه و اصول آیت الله العظمی خوبی و درس اصول آیت الله الحاج میرزا هاشم آملی حاضر شد و بهره های فراوان برگرفت؛ سپس به دزفول بازگشت و سالیان فراوان از درس پدر بزرگوارش استفاده نمود و از ایشان به دریافت اجازه اجتهاد نائل آمد. او بازوی توانای پدر و استاد مسلم سطوح عالیہ (رسائل و مکاسب و کفایہ) و سرپرست حوزه علمیه و ریاست هیئت امنای بیمارستان آیت الله نبوی بود (که در روز مبعث پیامبر اکرم در سال ۱۴۱۲ ق، افتتاح گردید) و عمر شریفش را در زادگاهش به تدریس و اقامه جماعت و تعمیر و تجهیز مساجد و حسینیه ها و مدارس، تعظیم شعائر دینی (اقامه عزادر محرم و صفر و فاطمیه در حسینیه حاج شیخ سلیمان، و اقامه جشن و سرور در نیمه شعبان و غدیر و توزیع ده ها هزار بسته شیرینی در مدارس و دانشگاه ها)، ده ها ختم قرآن در شب های جمعه و اهدای ثوابش به ائمه طاهریں (علیهم السلام) در شب های جمعه، اصرار بر تعمیر و بازسازی مرقد دو برادر: دعبل خزاعی و عبداللہ بن خزاعی - شاعر و

غازانی حاضر شد و رسائل و مکاسب را فرا گرفت.

در سال ۱۳۳۰ ش، رهسپار حوزه علمیه قم شد و در مدرسه حجتیہ اقامت گزید و به درس حضرات آیات: علامه طباطبائی (شرح منظومه)، میرزا محمد مجاهدی تبریزی (بیع مکاسب)، مرعشی نجفی و سلطانی طباطبائی (کفایہ) رفت و سطوح عالیہ را تکمیل نمود و این درس را با حضرات آقایان: میرزا علی الهامی کلوانقی، میرزا اسماعیل سرابی و حاج میرزا حسین قزوینی مباحثه می نمود. در سال ۱۳۳۵ ش به درس خارج آیات عظام: آقای بروجرودی، شیخ عباسعلی شاهرودی، امام خمینی، شریعتمداری و مرعشی نجفی (قدس الله اسرارهم) رفت و با جدیت به تحصیل و تألیف و تدریس سطوح پرداخت. از جمله شاگردانش می توان به حضرات حجج اسلام: سید محمد ثقفی، سید هادی خسروشاهی، شیخ یوسف صباغی، میرزا خلیل جلیلی، میرزا عمران عزیزاده، میرزا علی فرزانه، میرزا علی فرخنده و میرزا رحیم قراملکی و آیت الله سید محمد جواد علوی طباطبائی بروجرودی و آیت الله سید جواد علوی بروجرودی اشاره کرد.

همچنین از سوی حضرات آیات: شریعتمداری و مرعشی نجفی، مفتخر به اجازه اجتهاد (شفاهی) گردید. به نوشته استاد الوان ساز خوبی: «معظم له، فقیه شاکر، نیکوروش، پارسا، مجد و کوشا، خوش برخورد، دارای پشتکار و عالم عامل بود که حدود شصت سال در حوزه علمیه قم به تألیف و تدریس ادبیات، منطق، تجوید، سطوح عالیہ (رسائل و مکاسب و کفایہ) و خارج فقه اشتغال داشت».

آثارش، عبارتند از:

الف) کتابهای چاپی:

۱. کتاب الخمس (تقریرات درس آیت الله بروجرودی)؛
 ۲. نثر اللثالی در شرح «نظم اللثالی» در تجوید؛
 ۳. صیغه نکاح و طلاق.
- ب) کتاب های غیر چاپی:
۱. تقریرات درس فقه آیت الله بروجرودی (بحث های: صلاة، حج، قضاء، طهارت، منجزات مریض)؛
 ۲. تقریرات درس اصول آیت الله شریعتمداری؛
 ۳. تقریرات درس فقه و اصول آیت الله شیخ عباسعلی شاهرودی؛

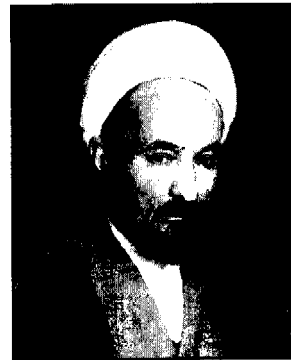
۷. موضح رموز الرسائل (بحث قطع).

آن عالم بزرگوار در ۸۱ سالگی، در تاریخ دوشنبه ۸ شهریور ۱۳۸۹ ش (۱۹ رمضان المبارک ۱۴۳۱ ق) چشم از جهان فرو بست و پیکر پاکش پس از تشییع شایسته و نماز حضرت آیت الله حاج میرزا یدالله دوزدوزانی بر آن، در قبرستان علی بن جعفر (ع) به خاک سپرده شد.

صحابی امام رضا(ع) - از اقدامات اوست .

ایجاد کتابخانه دارالعلم آیت الله نبوی با هزاران جلد کتاب چاپی و صد ها نسخه خطی - که فهرست آن توسط استاد حجت الاسلام سید احمد حسینی اشکوری منتشر شده است - و رسیدگی به وضع اسفناک زندگی هزاران آواره عراقی - که در جریان قیام انتفاضه ۱۴۱۲ (۱۳۶۹ ش) از عراق مهاجرت کردند و به ایران آمدند - همراه با یاری بزرگانی همچون آقایان مرحومان : حاج شیخ محیی الدین مامقانی ، میرزا رضا لطفی و سید محمد حسین مصباح ، از دیگر کارهای وی بود . از او ، به علت اشتغال به کارهای بسیار و خدمات اجتماعی فراوان به عموم همشهریان از رفع خصومات و فصل دعوی ، اقامه جماعت ، منبر و ارشاد مردم ، تدریس و سرپرستی مدرسه و مسجد و بیمارستان آیت الله نبوی ، کتابی به جز تقریرات دروس آیت الله خوبی و کتاب هایی ناتمام در صلاة و قضاء برجای نمانده است . سرانجام آن عالم بزرگوار در هشتاد سالگی ، در روز سه شنبه ۲۳ رجب ۱۴۳۱ (۱۵ تیر ۱۳۸۹) چشم از جهان فرو بست و پیکر پاکش پس از تشییع باشکوه در قم و نماز حضرت آیت الله حاج آقائقی طباطبائی قمی بر آن ، به زادگاهش انتقال داده شد و پس از تشییع مجدد ، در کنار مقبره پدر بزرگوارش در دارالعلم آیت الله نبوی به خاک سپرده شد .

حجت الاسلام علم الهدی

حضرت مستطاب حجت الاسلام والمسلمین آقای حاج شیخ محمدباقر علم الهدی ، یکی از استادان و واعظان مشهور مشهد مقدس بود . فقید سعید در سال ۱۳۳۱ ش (۱۳۷۱ ق) در مشهد مقدس ، در بیت علم و فضیلت زاده شد . پدرش عالم بزرگوار مرحوم حجت الاسلام آقای حاج شیخ مرتضی علم الهدی (م ۱۴۲۷ ق) - از شاگردان آیت الله میرزا مهدی اصفهانی - بود .

معظم له ، پس از آموختن قرآن مجید و خواندن و نوشتن ، به تحصیل علوم دینی روی آورد و ادبیات عرب و فنون ادب را نزد مرحوم آقای حاج شیخ محمود نگارنده ، و شرح لمعه را نزد آیت الله حاج سید احمد مدرس یزدی ، و سطوح عالی را در محضر حضرات : آقاسید محمود مجتهدی سیستانی و میرزا محمد اشکذری فرا گرفت ؛ سپس به قم آمد و یک سال از دروس معارف قرآنی آیت الله حاج شیخ محمدباقر

ملکی میانجی بهره گرفت و پس از آن به زادگاهش بازگشت و به دروس خارج فقه آیت الله العظمی میلانی و حضرات آیات : سیدابراهیم علم الهدی سبزواری و میرزا علی آقا فلسفی (فقه و اصول) ، و حاج سید محمود مجتهدی و شیخ حسنعلی مروارید (دروس معارف) حاضر شد و مبانی علمی اش را استوار ساخت و همزمان به تألیف و تحقیق و تدریس و تبلیغ دین پرداخت . وی ، یکی از واعظان مشهور خراسان و از استادان سطوح عالی حوزه مشهد مقدس بود که سالیان فراوان شرح لمعه ، رسائل و مکاسب و کفایه را تدریس نمود و بسیاری از فضلاء امروز مشهد ، از شاگردان درسی و تربیت شدگان پای منبر او هستند .

آثارش عبارتند از :

الف) آثار چاپی :

- ۱ . خورشید اسلام چگونه درخشید؟ (۵ ج)؛
- ۲ . شفاعت و پاسخ به شبهات (۳ ج)؛
- ۳ . سد المفرد علی الرد علی نظریه الجبر والقدر؛
- ۴ . عصر طلایی ظهور؛
- ۵ . حضرت حمزه مدافع حریم ولایت؛
- ۶ . نفحات الرضویه .

ب) آثار غیر چاپی :

- ۱ . تفسیر قرآن از منظر روایات (برگرفته از بحار الانوار)؛
- ۲ . تقریرات درس فقه و اصول آیت الله فلسفی .

آن مرحوم ، در اوج فضل و شکوفایی ، در اثر بیماری ، در ۵۸ سالگی ، در سحرگاه روز سه شنبه ۶ رمضان المبارک ۱۴۳۱ ق (۲۶ مرداد ۱۳۸۹ ش) بدرود حیات گفت و پیکر پاکش روز چهارشنبه ، پس از تشییع شایسته و باشکوه و نماز حجت الاسلام والمسلمین حاج سید محمد موسوی نژاد بر آن ، به کربلای معلی انتقال داده شده و در قبرستان «وادی الصفا» مدفون شد و عالمی از علم را با خود به خاک برد و اندوه فقدانش ، اثری عمیق بر دل همگان نهاد .

آیت الله العظمی سیستانی در پیام تسلیت خویش فرمودند :
«بسم الله الرحمن الرحيم . انالله وانا اليه راجعون . جناب مستطاب حجت الاسلام ملاذالانام آقای حاج شیخ حسن علم الهدی دامت تأییداته . السلام علیکم ورحمة الله وبرکاته .

خبر از تحال اخوی محترم عالم عامل جناب حجت الاسلام آقای حاج شیخ باقر علم الهدی طاب ثراه - که یکی از فضلاء پاکدامن و کم نظیر حوزه علمیه مشهد مقدس بودند - موجب اندوه و تأسف فراوان گردید .

اینجناب ضایعه فقدان آن بزرگوار را به جنابعالی و سایر افراد خاندان محترم و به ویژه آقایان اخوان گرامی و به عموم مردم متدین مشهد مقدس تسلیت عرض نموده ، از خداوند متعال علو درجات برای آن فقید سعید و اجر جزیل و صبر جمیل برای بازماندگان مسألت دارم . ولا حول ولا قوة الا بالله العلی العظیم . ۷ رمضان ۱۴۳۱ ، علی الحسینی السیستانی» .

ناصرالدین انصاری قمی